

Forside

Bacheloroppgave

Studieprogram: Bachelor i Sosiologi

Opptaksår: 2019

Er oppgaven konfidensiell? (skriv X) NEI: X JA:

Kan oppgaven benyttes til undervisningsformål (anonymt)? JA: X NEI:

Forfatter(e)

Studentnr (6 sifre)	Navn:
255826	Serine Vinnes Johannesen

Oppgavens tittel:

Ikke bli voldtatt!

En litteraturstudie om annengjøringen av kvinnen i en voldtektskultur.

Veileder: Mathias Klitgård

Ikke bli voldtatt!

-En litteraturstudie om annengjøringen av
kvinnen i en voldtektskultur

Bacheloroppgave i sosiologi
Institutt for medie- og samfunnsfag
Universitetet i Stavanger

Serine Vinnes Johannesen
2022

Sammendrag

I denne bacheloroppgaven har jeg sett på Simone de Beauvoir sin teori om annengjøring i sammenheng med det vi kaller en voldtektskultur. Simone de Beauvoir skrev boken *Det annet kjønn*, og i den blir vi kjent med teorien hennes om hvorfor kvinnen er så undertrykt at hun blir sett på som det annet kjønn (de Beauvoir, 1949/1992). Oppgaven forsøker å si noe om hvorfor det er viktig å anerkjenne kjønnsforskjeller når man ser på voldtektsproblemet som finnes i dagens samfunn. En voldtektskultur er sammensatt av flere momenter, og en av disse er kjønnsforskjeller. Det handler blant annet om at menn på den ene siden blir sett på som dominerende og kontrollerende, og at de skal ta kontroll. På den andre siden blir kvinner sett på som passive og sårbare. Disse generaliserende kjønnsnormene gjør at kvinner får en sårbar situasjon som noe mindre enn mannen (Keller et al., 2018, s. 23-24). Og i en voldtektskultur fører dette til at kvinner i større grad opplever å være offer (Breger, 2014, s. 43-44). Teorien om kvinnen som det annet kjønn mener jeg kan forklare elementer som hvordan lover om voldtekt rammet kvinnen, hvordan kvinnen føler seg som en annen klasse, objektivisering av kvinner, og det man kaller bias.

Oppgaven starter med en innledning som sier noe om hvorfor jeg har valgt å skrive om voldtektskultur, og kort hva en voldtektskultur innebærer. Videre blir man kjent med Simone de Beauvoir sin teori om kvinnen som det annet kjønn. I metodekapitlet får leseren se hvordan litteraturstudiet ble gjennomført og kriteriene jeg satt før litteratursøkene. Neste kapittel tar for seg en presentasjon av empirien, før jeg til slutt bruker teorien til de Beauvoir sammen med empirien for å diskutere problemstillingen.

Før oppgaven starter vil jeg benytte muligheten til å takke veileder Mathias Klitgård for all hjelpen og engasjementet som har blitt vist i løpet av semesteret. Det har motivert meg til å stole på at engasjementet mitt innenfor dette problemområdet er viktig, og det har vært en stor trygghet. Takk!

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	i
1.0 Innledning.....	1
1.1 Konkretisering	3
2.0 Teori.....	4
2.1 Simone de Beauvoir om kvinnen som det annet kjønn.....	4
2.1 Hvorfor bruke Simone de Beauvoir?	7
3.0 Valg av metode.....	8
3.1 Fordeler og ulemper ved metoden.....	8
3.2 Kriterier for litteratursøk.....	8
3.3 Litteraturinnsamling	10
4.0 Empiri.....	12
4.1 Brownmillers myter og fakta om voldtekt.....	12
4.2 Keller et al. om kvinners respons på voldtektskultur.....	13
4.3 Breger om de kulturelle normene og seksuell vold mot kvinner.....	14
4.4 «Hun ba om det»: Fraser om sexisme i voldtektskulturen	15
5.0 Diskusjon	17
5.1 Voldtektskultur: lovgivningen.....	17
5.2 Fra lov til norm.....	19
5.3 Annengjøring og «bias».....	20
5.4 Annengjøring og objektivisering	21
6.0 Avslutning.....	24
7.0 Kritikk og litt til ettertanke	25
8.0 Litteraturliste	26

1.0 Innledning

Da jeg gikk I 7 klasse hadde vi en mannlig lærer som så utover klassen min og sa «ifølge statistikken så vil to av alle dere jenter bli voldtatt i løpet av livet». Jentene i klassen ble både sinte og sjokkerte, og vi lurte på hvordan han bare kunne si noe sånt. Han mente det handlet om statistikk. I løpet av de siste året har debatten om kvinners frykt for å bli voldtatt eksplodert i sosiale medier. Da kom det frem mange ganger at kvinner i mye større grad er redd for gå alene hjem i mørket, på grunn av frykten for å bli trakassert eller voldtatt (MacLean, 2021). Menn generelt opplever visst ikke samme frykt, i hvert fall ikke på bakgrunn av kjønn. Å gå alene i mørket har jeg alltid kjent på som noe ubehagelig, uten å tenke på at det hadde noe med kjønnnet mitt å gjøre. Men der satt jeg, ganske sjokkert over disse kontrastene.

Da jeg skulle velge tema for denne oppgaven var det viktig at det føltes dagsaktuelt, og at jeg selv kjente på et engasjement. Problemer knyttet til voldtekt og holdninger til voldtekt er en sentral del av dagens mediebilde, spesielt på grunn av det økende presset om en samtykkelov. Mange er uenige i hva som er voldtekt, hvem som er problemet, og hva man skal og ikke skal gjøre. Justis- og beredskapsdepartementet sier i deres handlingsplan mot voldtekt for 2019-2022 at forebygging og holdningsskapende arbeid er det viktigste vi kan gjøre, og at det er et ansvar samfunnet og det offentlige må ta i fellesskap (Justis-og beredskapsdepartementet, 2019, s. 6). Holdninger som at 1 av 10 menn mener kvinner med mange tidligere seksualpartnere er delvis eller helt skyldig i en voldtekt (Nordlie & Michelsen, 2013, s. 5). Eller som at kvinnen flørtet, hadde «sexy» klær på seg, gikk alene, eller var beruset er årsaker til at menn mener de er delvis eller helt skyldig i en voldtekt (s. 5). Det er på grunn av disse holdningene at det er viktig å snakke om denne såkalte voldtektskulturen, og hvorfor kjønnsnormer og synet på kvinner må snakkes som.

Rape culture (norsk oversettelse: voldtektskultur) er et begrep som ble skapt av amerikanske feministiske aktivister på 1970-tallet (Keller et al., 2018, s. 23). En voldtektskultur handler om at vi i dagens samfunn ikke bare ser på voldtekt som uunngåelig, men også på noen måter ønsket (s. 23). Objektivisering, overseksualisering, trakassering og spøker om voldtekt er bare stikkord som beskriver en voldtektskultur (Keller et al., 2018, s. 24). Denne bacheloren skal handle om hvordan kjønnsroller kan bidra til at vi kan si at dagens samfunn inneholder en voldtektskultur. For å diskutere dette skal jeg bruke Simone de Beauvoir og hennes teori

om annengjøring av kvinnen. Teorien hennes tar i all hovedsak for seg kvinnes undertrykte posisjon i samfunnet og hvordan kvinnen blir sett på som «det annet kjønn». Det gunstige ved å se på kvinnens posisjon i lys av de Beauvoirs teori om annengjøring, er at den ser på kvinnes posisjon som underordnet, og hvordan kvinner opplever å bli sett på som noe mindre enn menn (de Beauvoir, 1949/1992). Den påpeker mer av de indirekte problemene knyttet til kvinnes undertrykkelse. Jeg mener dette kan overføres til voldtektskulturen, men hvorfor? Det nettopp det oppgaven som helhet skal vise. Oppgavens problemstilling er følgende: *På hvilke måter kan Simone de Beauvoir sin teori om annengjøring av kvinnen forklare hvordan kjønnsroller kan bidra til at dagens samfunn har en voldtektskultur?*

I løpet av oppgaven vil jeg også besvare følgende forskningsspørsmål, som skal være med på å svare på problemstillingen:

1. Hva betyr «rape culture»?
2. På hvilke måter kan vi se at vi har en voldtektskultur i dagens samfunn?
3. Hvilken rolle spiller kjønnsforskjeller og kjønnsnormer i utviklingen av en voldtektskultur?
4. Hva mener Simone de Beauvoir med at kvinnen er «det annet kjønn»?
5. Hvordan henger de Beauvoir sin teori om «det annet kjønn» sammen med dagens kjønnsroller i voldtektskulturen?

1.1 Konkretisering

Før oppgaven går videre vil jeg dedikere et avsnitt til hvordan jeg har valgt å konkretisere oppgaven, og hva som kan være problematisk med konkretiseringen. Voldtektskultur er et sensitivt, stort og komplekst tema som handler om mer enn bare kjønnsforskjeller. En bacheloroppgave i sosiologi ved UiS er på 8500 ord +/- 10%, og det er åpenbart ikke plass til å gå tilstrekkelig i dybden på alt i løpet av et så kort ordspenn. Grunnen til at oppgaven konsentrerer seg om kjønn er i all hovedsak fordi jeg personlig er opptatt av kjønnsforskjeller. Jeg opplever samfunnet som altfor opptatt av kjønnsroller. I dag skal kjønn si noe om hva et menneske liker, hvem de liker, hvem de er, hvilke egenskaper de skal ha osv.

Et annet viktig poeng som må adresseres før oppgaven fortsetter, er at det finnes mange mennesker som ikke identifiserer seg som verken mann eller kvinne. I denne oppgaven vil jeg ikke gi disse menneskene den plassen de burde fått, og det er rett og slett fordi Simone de Beauvoir sin teori om annengjøringen av kvinnen primært er opptatt av kvinners undertrykkelse av menn. Teoriene hennes er mer enn bare annengjøring, men jeg valgte å fokusere på dette fordi jeg mener oppgaven ble best mulig om jeg snevret det inn på denne måten. Vi må huske på at boken er gammel, og samfunnet så ikke likt ut i 1949 som det gjør i dag. Men jeg mener som vi skal se at de Beauvoir har et utrolig viktig poeng i teorien sin, og at dette appellerer ganske bra til dagens situasjon, selv om samfunnet har endret seg.

2.0 Teori

I denne bacheloroppgaven skal jeg som sagt bruke Simone de Beauvoir sin teori om det annet kjønn til å diskutere et sentralt element i voldtektskulturen som jeg mener det er nyttig å se nærmere på. Ved å lese om voldtektskultur ble det tydelig for meg at dette handlet mye om kjønn. Jeg opplever samfunnet generelt som utrolig opptatt av kjønn og kjønnsroller, og derfor mener jeg dette var riktig å fokusere på. Elementet jeg skal fokusere på er kjønnsforskjeller og spesielt kvinners posisjon. Simone de Beauvoir setter ord på noe mer enn den direkte undertrykkelsen. Hun får frem alle disse tingene som jeg mener vi kan se i dagens samfunn, som kommer av at kvinner får en rolle som det annet kjønn. Men dette skal jeg snakke enda mer om i løpet av teori- og diskusjonskapitlet. Kvinnes rolle som det andre kjønn handler som vi vil se om flere ting, men i all hovedsak det faktum at de Beauvoir mener kvinnen er undertrykt av både, mannen, naturen og biologien og blir sett på som det annet kjønn (de Beauvoir, 1949/1992, s. 46).

2.1 Simone de Beauvoir om kvinnen som det annet kjønn

I boken *Det annet kjønn* av Simone de Beauvoir ønsker hun i all hovedsak å forklare hvordan kvinner har en underordnet posisjon i samfunnet. Dette gjør hun ved å fremme tanken om at kvinne blir sett på som det andre kjønn (de Beauvoir, 1949/1992, s. 15). Mannen innehar rollen som et universelt subjekt og står på flere måter i midten som et slags hoved kjønn. Kvinnen derimot, blir sett på som det som ikke er mann (s. 15). Kategorien «det annet» har eksistert helt siden menneskets bevissthet, og blir brukt til å referere til de menneskene som befinner seg utenfor eller i et mindretall i samfunnet (de Beauvoir, 1949/1992, s. 16-17). Selv om kvinner utgjør halvparten av jordens befolkning, blir de fremdeles annengjort. Å putte mennesker i grupper som «det annet» er altså noe de Beauvoir mener er vanlig at mennesker gjør, de har ifølge henne alltid gjort det (s. 17). Simone de Beauvoir skriver at kvinnen har vært underlagt menn så langt bak vi kan se i historien (de Beauvoir, 1949/2011, s. 8). Det er ikke en spesifikk historisk hendelse som førte til kvinners undertrykkelse, men de en hel historisk utvikling. Denne skjevfordelingen gjør at når menn sitter med et overtak over kvinner blir verden sett fra deres synspunkt.

Da blir det mannlige kjønn det vanlige, og det kvinnelige kjønn det andre (de Beauvoir, 1949/1992, s. 17). Verden blir sett fra menns øyne, og de blir samfunnets subjekt. Denne ideen om det andre eller annengjøringen av kvinner, betegner de Beauvoir som *alteriteten* (s. 17). Alteritet betyr «det å være noe annet», en slags annenhet eller annerledeshet («alteritet», 2022).

Med teorien sin om annengjøringen av kvinnen vil de Beauvoir prøve å sette ord på hvordan kvinnens rolle i samfunnet alltid har vært den hun har fått tildelt av mannen (de Beauvoir, 1949/1992, s. 46). Det at kvinnen har blitt definert som det annet kjønn kommer av det den som har rollen som «den ene» står i posisjon til å definere «den andre» (de Beauvoir, 1949/2011, s. 7). Den som sitter i posisjon som «den ene» (eller subjekt), har makten til å definere hvem som er «den andre». Simone de Beauvoir sa den gang at kvinnens posisjon alltid har vært den mannen har gitt til henne (de Beauvoir, 1949/1992, s. 46). Derfor ser man ikke på kvinnen som et selvstendig vesen som kan ta vare på seg selv, men som noe mannen må passe på og kontrollere (de Beauvoir, 1949/1992, s. 15). Det som skjer når «den ene», altså mannen, bestemmer at kvinnen er «den andre», er at kvinner også snakker om kvinner som det andre (de Beauvoir, 1949/1992, s. 16). Det de Beauvoir prøver å forklare her er ikke bare at kvinner undertrykker seg selv, men at menns perspektiv på samfunnet blir det rådende perspektivet. Og dermed blir det også kvinnens perspektiv. For det er jo ikke «menns perspektiv», det er «det generelle perspektivet». Hun påstår at andre minoriteter bruker «vi» om seg selv og sin gruppe slik at de blir et subjekt, men at kvinner ikke gjør det samme i like stor grad (de Beauvoir, 1949/2011, s. 8). Menn har på flere måter hatt mer innflytelse på samfunnet, slik at deres oppfatning av verden blir den rådende oppfatningen. Derfor har kvinnen blitt definert ut i fra deres synspunkt. Dette mener de Beauvoir at kvinner har adoptert, slik at de snakker om seg selv som «det andre» (de Beauvoir, 1949/1992, s. 16). Det er nesten en ond sirkel av annengjøring av kvinnen, for strukturene er bare lagt opp til at vi snakker om kvinnen som den som er utenfor. Annengjøring handler om at kvinnen har fått sin plass i samfunnet av mannen (de Beauvoir, 1949/1992, s. 49). Hun sier at «de har kun vunnet det menn har godtatt å gi dem, kvinner har ikke tatt noe, de har bare fått» (de Beauvoir, 1949/2011, 1949/1992, s. 8). Derfor har kvinnen fått posisjonen sin og begrepet kvinne fra menn, og derfor blir hun annengjort av både dem og seg selv. Motstanden mot kvinner ble heller ikke mindre når de begynte å delta mer aktivt i arbeidslivet (de Beauvoir, 1949/1992, s. 22). Selv om kvinner fikk nye muligheter til å frigjøre seg, førte det også til at de ble større konkurrenter på arbeidsmarkedet, for her kunne jo de andre jobbe for lavere

lønn enn hva mennene kunne. Så fordi kvinner stadig ble sett på mer som en trussel blir motstanden de møter fra menn forsterket fordi det er fare for at de skal ta noe av overtaket fra dem (de Beauvoir, 1949/1992, s. 22).

Det er ikke uvanlig at undertrykkelsen av kvinner unnskyldes ved å vise til de biologiske fordelene menn har ved at de fysisk er større og sterkere generelt, og ikke har byrden ved å måtte bære frem barn (de Beauvoir, 1949/1992, s. 34). Simone de Beauvoir (1949/1992) forklarer at denne biologiske fordel til mannen har blitt brukt til å opprettholde en suverenitet mellom kjønnene (s. 46). Det er naturlig i følge de Beauvoir at to like store grupper søker etter å være overordnet hverandre (de Beauvoir, 1949/1992, s. 33). Hun mener det er ganske klart at fra tidlig av klarte det mannlige kjønn å bruke sin posisjon til å tilegne seg dette overtaket. Når en gruppe stadig sitter med makten vil utviklingen tydelig skje i deres favør, og voldtekts problematikken er ikke et unntak, noe jeg skal drøfte senere i oppgaven. Når menneskeheten hadde utviklet seg så mye at de begynte å skrive ned lover og regler så hadde patriarkatet og kjønnsrollene allerede vokst seg strekt sier de Beauvoir (1949/1992, s. 40). Med patriarkatet mener man en tenkt familie- og samfunnsform hvor faren har øverste myndighet ovenfor resten av familiemedlemmene (Wæhle, 2018).

Da er det ikke rart at et samfunn som styres av menn også får lover og regler som gagnar dem (de Beauvoir, 1949/1992, s. 49). Dette sier også noe om hvorfor for eksempel religiøse skrifter som sier noe om hva som er rett og galt, i all hovedsak favoriserer menn og deres posisjon i samfunnet. Dette poenget hennes er derfor en viktig grunn til at hun blir brukt som teoretisk utgangspunkt i oppgaven.

Et sentralt poeng i annengjøringen er at kvinnens undertrykte posisjon ikke alltid er like synlig for samfunnet, fordi det at kjønnsrolle eksisterer er ikke noe nytt (de Beauvoir, 1949/1992, s. 34). Simone de Beauvoir trekker også frem hvordan menn ikke alltid kan se diskrimineringen de selv ikke opplever (de Beauvoir, 1949/1992, s. 24). Menn opplever derfor kjønnene som mer likestilte enn det de egentlig er (s. 24). Hun forklarer at det går så langt at de velger å overse de ulikhetene de faktisk ser, og dermed anerkjenner de ikke at problemet er der (s. 24). Kjønsroller har eksistert siden tidenes morgen, og for mange er det nok bare en naturlig del av samfunnet. Så selv om samfunnet utvikler seg, vil det ifølge de Beauvoir være preget av en fortid som da er strekt preget av en mannlige dominans (de Beauvoir, 1949/1992, s. 18). Derfor tror jeg det er lettere å ignorere det faktum at det går ut over kvinner og deres posisjon i samfunnet, spesielt om man ikke er kvinne selv.

Simone de Beauvoir setter ord på noe så utrolig viktig ved kjønnsforskjeller. Det handler ikke alltid om at menn fysisk prøver å trykke ned kvinner for å være på toppen. Når menn som kjønn blir plassert i et sentrum så blir de på flere måten en form for et standard menneske. Derfor er denne annengjøringen så viktig å anerkjenne. Ideen om hvordan kvinnen ikke bare har en undertrykkende rolle, men som de Beauvoir (1949/1992) sier blir hun sett på som det som ikke er mann (s. 17).

2.1 Hvorfor bruke Simone de Beauvoir?

På treningssenteret jeg bruker har de et lite rom for uttøying og diverse. På veggen henger det tre store innrammede bilder. Det første er av skjelettet til et menneske. De to andre bildene viser to forskjellige muskelsystem. Det første har overskriften «the muscular system», og det andre bildet har overskriften «the female muscular system». Dette reagerte jeg og en venninne på da vi begynte å trene der. Hvorfor fremstilles det at med mindre noe annet er presisert, så er det snakk om en mann? Om det er kvinner vi snakker om, er det viktig å påpeke det. Det at kjønnene har ulike biologiske utgangspunkt og er bygget forskjellig er helt åpenbart, men at det blir snakket på som om mannen er det vanlige og kvinnen er det andre oppstår det et problem. Dette er for mange en liten ubetydelig ting, men for både meg, de Beauvoir, og mange andre er dette viktig å snakke om.

Som oppgaven vil gå inn på fremover, prøvde de Beauvoir i å sette ord på akkurat dette i boken hennes *Det annet kjønn*. Hun diskuterer ulike grunner og sider ved det hun mente skjedde når menn blir plassert i midten som et slags subjekt, og kvinnen bare ble det andre (de Beauvoir, 1949/1992, s. 15).

Det er denne tankegangen som satt i gang nysgjerrigheten min når jeg dykket dypere inn i de Beauvoir sin teori om hvordan samfunnet driver med en annengjøring av kvinnen, og hva konsekvensene av dette er. Hun hadde i mine øyne et utrolig viktig og godt poeng når hun beskrev denne annengjøringen av kvinnen, fordi jeg som nevnt fremdeles oppfatter verden som mannsdominert, og at det alltid må presiseres om det er snakk om en kvinne.

3.0 Valg av metode

Da jeg skulle velge metode til oppgaven min tenkte jeg over hva jeg ville skrive om, hvordan jeg ville finne informasjonen og hva jeg egentlig ville finne ut av. Voldtektskultur er som sagt et betent tema, som inneholder mange viktige aspekter. Metodevalget ble tatt basert på at jeg ville undersøke sammenhengen mellom kjønnsforskjeller og voldtektskultur. For å gjøre dette bestemte jeg meg for å bruke allerede eksisterende litteratur til å undersøke hvilken rolle kjønnsforskjeller hadde i voldtektskulturen. Det finnes mye god litteratur om emnet, og jeg ville heller bruke muligheten jeg hadde til å samle sammen empiri og bruke de Beauvoirs teori til å supplere til dette, istedenfor å samle inn primærdata. Ved å bruke litteraturstudie som metode kunne jeg dykke litt dypere inn i sammenhengen kvinner og menns rolle i samfunnet, og denne såkalte voldtektskulturen.

3.1 Fordeler og ulemper ved metoden

I en litteraturstudie samler man inn materialet i form av allerede eksisterende litteratur ved å søke i ulike databaser (Støren, 2013, s. 17). Det er en systematisering av kunnskap og ikke ny kunnskap, i form av å søke, samle, vurdere og sammenfatte (s. 17). Fordelen med denne metoden var at den ga meg mulighet til å ta et dypdykk i et bredt spekter av ulike typer kunnskaper som kunne gi meg ulike vinklinger på tema. Det var rett og slett mye og ta av, og mange muligheter for å finne allerede god forskning som jeg kunne bruke til å si noe mer om kjønnsforskjeller i voldtektskulturen. Den største ulempen var at ved et så stort spekter av kunnskaper så er det vanskelig å finne litteratur som svarer på akkurat det man lurer på. Om jeg hadde valg å lage et spørreskjema, så kunne jeg ha spurt konkret om det jeg ønsket å vite mer om. Dette er en fordel fordi man lettere kan få mer spesifikke svar på akkurat det man vil finne ut av.

3.2 Kriterier for litteratursøk

Da jeg skulle starte med litteratursøk fant jeg først ut hvilke type tekster jeg var på jakt etter, og hvilke kriterier disse måtte inneholde for at de skulle være relevant for oppgaven min. Det første kriteriet var åpenbart at tekstene måtte være vitenskapelige slik at informasjonen

jeg hentet var av et vitenskapelig grunnlag. Det viktigste jeg gjorde her var å bruke databaser som Oria og Google Scholar slik at de treffene jeg fikk opp var akademisk litteratur. Etter tips fra biblioteket på UiS så jeg i tillegg så jeg etter tekster som hadde den typiske strukturen til en vitenskapelig tekst. Gjennom studiet har jeg lest utallige mange artikler, og har derfor opparbeidet meg et bilde av akademiske tekster. I Oria krysset jeg også av for at teksten skulle være fagfellevurdert, som en ekstra sikkerhet.

Det neste kriteriet for søkingen var at tekstene skulle snakke om voldtektskultur som noe mer enn bare voldtektsstatistikk. Her var det også viktig at tekstene var tydelige på hva en voldtektskultur er, og alt det innebærer. Ikke bare hva en voldtekt er.

Videre satt jeg som et kriterium at den litteraturen som spesifikt handlet om begrepet «rape culture» i all hovedsak skulle være engelsk språklige. Dette var rett og slett fordi begrepet jeg baserte oppgaven på er engelsk, og litteraturen jeg hadde lest fra før var på engelsk. I tillegg fikk jeg ved dette innsnevret treffene enda mer. Til slutt var heller ikke noe relevant litteratur på oria under søket «voldtektskultur». Utenom det var det et kriterium at resten av litteraturen skulle være skrevet på engelsk eller et skandinavisk språk.

Selv om alle tekstene jeg har valgt å bruke i empirien er skrevet av kvinnelige forfattere, så var ikke kjønn et kriterium for søkene. Bacheloren fokuserer på kjønnsforskjeller, og spesielt kvinners posisjon, men det var ikke et bevisst kriterium at tekstene måtte være skrevet av kvinner. Jeg mener det kunne vært relevant å ha det kriteriet, men selv valgte jeg å være åpen for alle tekstene uavhengig kjønnsidentiteten til forfatteren.

Det er viktig å presisere at min posisjon som kvinnelig forsker kan ha hatt innflytelse på litteraturinnsamlingen. God forskning kjennetegnes ved at man er tydelig og bevisst på at forskerens posisjon kan påvirke datautvalget (Dalland, 2012, s. 117). Min posisjon og personlige interesse for temaet kan påvirke valget av litteratur. Det er ikke mulig å være helt verdinøytral, men jeg som forsker skal være bevisst på mine verdier når jeg gjennomfører et litteratursøk (Dalland, 2012, s. 119). Det er viktig å få frem at jeg syntes at tema er viktig, og jeg har som nevnt i innledningen og teorien blitt inspirert av opplevelser fra min hverdag da valget om tema ble tatt. Ved å samle inn litteratur og ta valg om hva som skal brukes eller ikke, så bruker man seg selv og sine oppfatninger om hva som er viktig, og dette vil kunne påvirke hva som faktisk blir med videre i søkeprosessen og ikke (Dalland, 2012, s. 121).

3.3 Litteraturinnsamling

Litteratursøket mitt startet på oria.no fordi jeg gjennom studiet har god kjennskap til denne siden. Helt i starten søkte jeg med ordet «voldtekt», og fant dermed *Voldtekt: Myter og fakta*. Dette ble en slags introduksjon til tema, og boken var noe av det første jeg leste. Den ble lest før problemstillingen ble satt, men jeg valgte å ta den med videre i empirien fordi den ga meg en god inngang til tema. Resten av litteratursøkene ble gjort senere, når problemstillingen var laget. For å skrive en oppgave om rape culture, eller voldtektskultur, så er det relevant å finne litteratur som sier noe om hva dette begrepet er. «Rape culture» ble derfor mitt søk i Oria. Jeg brukte det engelske begrepet, fordi det norske ikke ga noen relevante treff. Jeg avgrenset materialtype til artikler og til å vise kun fagfelleverderte tidsskrift. Søket ga meg hele 89 405 treff. Etter å ha undersøkt litt på de første treffene falt valget på artikkelen som het «Speaking ‘unspeakable’ things: documenting digital feminist responses to rape culture». Artikkelen fylte alle kriteriene jeg hadde: det var en vitenskapelig artikkel, den var på engelsk, og den hadde tidlig en veldig generell og god forståelse av voldtektskultur som begrep. Det var mange treff å velge mellom men jeg opplevde denne teksten som veldig relevant ved første øyekast, hovedsakelig på grunn av begrepsavklaringen som kom tidlig.

Da jeg skulle finne neste artikkel ville jeg ha en artikkel som var enda mer fokusert på akkurat det jeg ønsket å skrive om. Med tanken på at deler av den første artikkelen ikke ble så mye brukt på grunn av lite relevans. Selv om jeg fikk høre at det var vanligst å bruke samme søkeord gjennom hele søket, så valgte jeg å søke på nytt med enda et søkeord. For å søke mer konkret brukte jeg avansert søk i oria. Det første søkeordet var «norms», fordi jeg opplever dette som essensielt i en voldtektskultur. Den andre linjen hadde emne og søkeordet «rape». Til slutt hadde jeg enda en linje med emne og søkeordet «culture». Disse ordene ble valgt fordi jeg ønsket noen artikler som fokuserte enda mer på normer og holdninger, noe jeg hadde inntrykk av at var ganske viktig i voldtektskulturen. Jeg fikk 42 716 treff, og avgrenset til alt som var artikler, på engelsk, og fagfelleverderte. Melissa Breger sin *Transforming cultural norms and sexual violence against women* var en av artiklene som dukket opp. Denne artikkelen valgte jeg å bruke fordi den snakker om de kulturelle normene vi mennesker har skapt som normaliserer vold mot kvinner. Den fokuserer altså på det jeg nevnte tidligere, altså alt det som skjer rundt og før en voldtekt. I tillegg tar den opp

problematikk rundt at det ene kjønn blir favorisert ovenfor det andre, og dette mente jeg passet godt sammen med de Beauvoirs teori om annengjøring.

Til slutt ønsket jeg mer forskning på voldtektskultur og sa spesielt med fokus på hvordan den blir til siden det var en vesentlig del av problemstillingen. Derfor valgte jeg igjen å endre søkeordene, fordi dette ga meg mer relevante søk enn å bruke samme søk. Først søkte jeg på «reasons for rape culture», og denne gang i Google Scholar, fordi jeg hadde inntrykk av der var mye god litteratur å hente her. Hele 601 000 resultater for å være presis. Dette er åpenbart utrolig mange treff, men jeg valgte å bla litt nedover for å se om det dukket opp noe interessant. Da fant jeg *From Ladies first to asking for it: Benevolent Sexism in the Maintenance of Rape culture*. Tittelen i seg selv fanget oppmerksomheten ved at den refererer til tema som «at hun ber om det», og at den ved første øyekast så ut til å snakke om kjønnsforskjeller i voldtektskulturen. Denne artikkelen viste seg å være veldig relevant for oppgaven min, fordi den snakket om akkurat det jeg antok og derfor var kjempe relevant for å drøfte problemstillingen.

4.0 Empiri

I Empirikapitlet vil hovedlitteraturen min, som da er min empiri, få en kort presentasjon. Målet er å kort presentere innholdet i litteraturen jeg har valgt, før den skal drøftes sammen med teorien i neste kapittel.

4.1 Brownmillers myter og fakta om voldtekt

Voldtekt: Myter og fakta er skrevet av Susan Brownmiller og ble først utgitt på engelsk i 1975 med tittelen *Against our will* (Brownmiller, 1975/1977). Den norske utgaven ble utgitt i 1977 av Gyldendal i Oslo, og er oversatt av IdaLou Larsen. Grunnen til at jeg ikke brukte originalen er rett og slett fordi jeg oppdaget den etter at jeg allerede hadde lest mye i den norske utgaven.

Denne boken er tar for seg det historiske perspektivet på voldtekt og viser til hvordan lover og holdninger ble til, og endret seg i løpet av historien. Den er tydelig på hvordan voldtekt er et komplekst problem som handler om hvordan mer enn en fremmed mann som angriper en kvinne og tvinger henne til samleie ved bruk av vold (Brownmiller, 1995/1977, s. 18). Som nevnt i metodekapitlet var det viktig for meg å finne litteratur som snakket om voldtekt som noe mer enn bare selve voldtekten. Det gjør denne boken, som i begynnelsen tar opp holdninger knyttet til voldtekt (Brownmiller, 1975/1977).

Forfatteren kritiserer også store navn som Sigmund Freud og Karl Marx for å være tause rundt temaer om voldtekt. Hun mener de var for opptatt av det økonomiske i deres teorier, og ikke fikk voldtekt til å passe inn (Brownmiller, 1975/1977, s. 11-12). På 70-tallet ble feministene endelig frigjort nok til å kunne ta opp sin egen offerrolle, og hun presiserer hvor viktig det er for forskning at vi anerkjenner at voldtekt har en historie (s. 12). Helt fra den gamle Moseloven til nyere krigstider var det vanlig å bruke voldtekt som et maktmiddel (Brownmiller, 1975/1977, s. 18; s. 32). Det kan se ut som fremmarsjen til voldtektskultur som begrep kom som en reaksjon på alle holdningene og problemene rundt synet på voldtekt som hadde utfoldet seg i løpet av tiden.

Da de første lovene om voldtekt ble til var det ikke på bakgrunn av kvinners rett til å ikke bli voldtatt (Brownmiller, 1975/1977, s. 18). Når en mann voldtok en kvinne hadde han tatt

en annen manns eiendom, og skulle straffes på bakgrunn av dette (s. 18). Det handlet altså ikke direkte om kvinnens offerrolle, og hennes rett på trygghet. Fordi loven ble til med en hensikt å beskytte mannens interesser. Brownmiller (1975/1977) påpeker hvordan de mennene som kom sammen for å skrive ned lovene også var voldtektsmenn (s. 18). De hadde brukt voldtekt som et middel for å oppnå en sterkere maktposisjon, så hvorfor skulle de da skjønne at voldtekt var en forbrytelse mot kvinner. Denne maktbalansen mellom kjønnene og hvordan voldtekt blir brukt som et middel for at menn skulle opprettholde den overordnede posisjonen sin i samfunnet, er som nevnt innledningsvis en stor del av voldtektskulturen. Dette er relevant for oppgaven fordi voldtektskultur innebærer så mye mer enn voldtektsstatistikk. Denne boken viser hvordan holdninger var med på å skape et samfunn med lover og normer som var skadelige for kvinnen (Brownmiller, 1975/1977). Selv om det hun refererer til er gamle lover, mener jeg det er nyttig å ta historien i betraktning fordi som de Beauvoir sier er nåtiden preget av fortiden (de Beauvoir, 1949/1992, s. 18).

4.2 Keller et al. om kvinners respons på voldtektskultur

Den første artikkelen som blir brukt i empirien er «Speaking 'unspeakable things': documenting digital feminist responses to rape culture», og er skrevet av Jessalynn Keller, Kaitlynn Mendes, og Jessica Ringrose. Den ble utgitt i 2018, i *Journal of Gender Studies*, volum 27 nr. 1, av ABINGDON: Routledge.

I denne artikkelen undersøker Keller, Mendes og Ringrose hvordan kvinner bruker sosiale medier til å være en motvekt for den voldtektskulturen de selv opplever i deres hverdag (Keller et al., 2018, s. 22). Som nevnt i metodekapitlet var det ikke akkurat dette jeg valgte artikkelen for, men de gode forklaringene på voldtektskultur som de fremviser.

Keller et al. (2018) trekker frem at samfunnet har konstruert et bilde av menn som er dominerende ovenfor kvinner, og at kvinner liker å bli kontrollert på en aggressiv måte (s. 23). Voldtektskulturen innebærer ikke bare voldtekt og seksuell trakassering, den er mer sammensatt og består av en rekke andre faktorer (Keller et al., 2018, s. 24). Det kan for eksempel være å vitse om voldtekt, skyld på offeret, overseksualisering av kvinner, og offentlig trakassering for å nevne noe (s. 24). Videre understreker de at voldtektskultur som begrep beskriver en mengde praksiser innenfor lovlighet, utbredelse, og kulturell aksept (s. 24). En voldtektskultur er altså ikke synonymt med at et samfunn har høye voldtektstall. Det

handler om denne generelle aksepten for at kvinner ønsker seksuell oppmerksomhet, og at de er passive vesener som streber etter å bli kontrollert. Forfatterne mener voldtektskultur er en form for populær kvinnehat, hvor man ser på kvinner som at de ønsker å bli kontrollert (Keller et al., s. 23). Forfatterne tar opp hvordan det på den ene siden er et økende engasjement blant kvinnelige feminister, og på den andre siden øker synligheten av kvinnehat og sexisme på internett (s. 23). Dette mener de har noe med at når feminisme får en økt bredere aksept, så øker frykten blant de som allerede ser på feminisme som en trussel. De kritiserer hvordan mange unnskylder kvinnehat med at det er en normativ reaksjon, og med en typisk «gutter er gutter» reaksjon. Faren øker bare for at kvinner som sier i fra når de opplever kvinnehat, risikerer å bli offer for sexistiske angrep (s. 23).

4.3 Breger om de kulturelle normene og seksuell vold mot kvinner

Melissa L. Breger ga i 2014 ut artikkelen *Transforming cultural norms of sexual violence against women* i tidsskriftet *Journal of research in gender studies*, volum 4 nr. 2, av Addleton Academic Publishers.

I denne artikkelen snakker forfatteren om at vi mennesker har blitt del av en kultur som normaliserer vold mot kvinner (Breger, 2014, s. 39). Selv om det virker som kjønnskjevhet ikke er akseptert, så er det moderne samfunnet «innebygd med implisitte skjevheter mot kvinner» (Breger, 2014, s. 39). I følge Breger påvirker kjønnsnormer, og stereotypier i den moderne kulturen kvinners liv på en negativ måte. Det konstrueres kulturelle normer som påvirker kvinner og jenters oppfatning av seg selv, i tillegg til hvordan samfunnet generelt oppfatter de (s. 39). Kjønnsnormer er i følge henne det som skjer når inngrodde ideer om hva det vil si å være kvinne eller mann er med på å skape roller for hvordan kjønnene skal te seg (Breger, 2014, s. 40). Videre sier hun at disse ideene blir en del av hverdagen vår, og skaper derfor en «overordnet moderne kultur» (s. 40). Kulturen som skapes omtaler hun som «kultur av voldtekt», og den innebærer en kultur bestående av dominering, overseksualisering, misbruk og kontroll ovenfor kvinner og jenter (Breger, 2014, s. 42). Kultur av voldtekt som hun beskriver, blir det samme som det andre kaller voldtektskultur. Voldtektskultur beskriver praksisen hvor fornedrelse har blitt en så stor del av livene våre at det nesten blir usynlig (Breger, 2014, s. 42). I en undersøkelse Breger refererer til, finner forskeren ut at 1/3 av kvinnene alltid bærer med seg frykten for å bli voldtatt (s. 43). I en

annen undersøkelse finner de ut at på et collage campus i USA, vil 350 av 10 000 studenter bli voldtatt i løpet av et år (Breger, 2014, s. 43). Breger (2014) mener dette viser hvordan voldtektskulturen går ut over kvinner, og deres frykt for å bli voldtatt. Hun trekker også frem hvordan disse partiske normene i samfunnet får kvinner til å føle seg som en slags «andre klasse» (s. 44).

Breger introduserer også begrepet «bias» i artikkelen, eller partiskhet (favorisering) på norsk. Hun mener dette er et viktig element innenfor kjønnsnormer, og det handler om at normene i samfunnet favoriserer det ene kjønn over det andre (Breger, 2014, s. 41). Hun skiller mellom eksplisitt og implisitt partiskhet. Eksplisitt partiskhet er for eksempel kallenavn, eller åpen stereotyping av ulike grupper. Implisitt partiskhet er mindre hatefullt, men kan innebære ting som å mene at kvinner er bedre omsorgspersoner og passer bedre i foreldrerollen enn menn (s. 41). Denne partiskheten er bidragsyter til problemet Breger (2014) peker på om at samfunnet normaliserer vold mot kvinner (s. 39).

4.4 «Hun ba om det»: Fraser om sexisme i voldtektskulturen

I denne siste artikkelen i empirikapitlet, skal vi snakke om Courtney Fraser, og artikkelen «From «Ladies first» to «Asking for it»: Benevolent Sexism in the Maintenance of rape Culture». Den ble utgitt i 2015 i *California Law Review*, volum 103, nr 1.

Artikkelen tar for seg hennes påstand om at tidligere analyser av seksuell vold mot kvinner har fokusert på årsaksmessige betydningen av kvinnehat, og at det nå er på tide å ta for seg hvilken rolle andre former for sexisme spiller i voldtektskulturen (Fraser, 2015, s. 147). Fraser skiller mellom «benevolent sexism» og «hostile sexism», eller velvillig og fiendtlig sexisme (egen oversettelse) (s. 147). Velvillig sexisme handler om at man kategoriserer kvinner som disse rene vesenene som må forgudes, passes på og beskyttet av menn. På den andre siden handler fiendtlig sexisme om at kvinner gjennom feministisk ideologi prøver å ta kontroll over menn (s. 147). Fraser (2015) er opptatt av hvordan vi må bryte med kjønnsrollene og normene for å kunne gjøre noe med problemene knyttet til voldtekt (s. 141). Hun mener velvillig sexisme er grunnlaget for å kunne forstå hvordan voldtektskulturen består (Fraser, 2015, s. 147). Videre er det også viktig for å forstå hvordan kvinner er i en posisjon med lite mulighet for å påvirke egen situasjon (s. 147).

I artikkelen tar Fraser også opp hvordan holdningene og adferden som opprettholder voldtektskulturen, er knyttet til objektivisering av kvinner (Fraser, 2015, s. 152). Ved objektivisering mener Fraser at kvinner blir et slags verktøy for menn og deres egne formål. Det kan også innebære at man ikke tar høyde for kvinners følelser og opplevelser, og at det nesten er greit å skade kvinner (s. 152). Dette resulterer i at kvinner fremstilles slik at deres samtykke til seksuell aktivitet kommer av at en mann oppsøker henne, og ikke hennes egne evner til å kommunisere at hun vil (Fraser, 2015, s. 155). Fraser bruker media som et eksempel, hvor ting som sanger og tv-serier romantiserer og lager underholdning basert på en slik ideologi. De fremmer en tankegang hvor kvinner som ikke viser interesse, bare prøver å holde tilbake så mannen skal tørre å ta det han vil ha (s. 155). Fraser (2015) kaller dette «pick up artist» (PUA) kultur, som innebærer menn som bruker evolusjonspsykologi til å flørte med kvinner (s. 156). PUA kulturen, og menn som mener de er en del av den, ser på alle kvinner som like og ute etter det samme. Ifølge dem vil kvinner bli dominert, de liker selvsikre menn, de bryr seg om utseende og er kresne på hvem de vil ha. Disse mennene mener kvinnehjernen er konstruert til å være sånn, og at mennene selv kan forutse hva kvinnen vil ha (s. 156). Et slikt sexistisk syn på kvinner og samtykke resulterer i at det er lettere for menn å bruke voldtekt for å bekrefte sin egen maskulinitet (Fraser, 2015, s. 157). De gjør seksuell aktivitet til en slags lek hvor de bruker sin rolle som dominant til å forføre en passiv kvinnelig mottaker (s. 157).

5.0 Diskusjon

Nå har vi kommet til oppgavens siste, og kanskje viktigste del, nemlig diskusjonskapitlet. I dette kapitlet vil jeg ta i bruk teorien for å diskutere empirien, og med det forsøke å gi et svar på problemstillingen min. Dette blir gjort ved å putte de Beauvoirs teori om annengjøring inn i empirien, og vise hvordan hennes tanker kan forklare de kjønnsforskjellene som empirien min peker på.

5.1 Voldtektskultur: lovgivningen

Kvinner har over lenger tid vært underlagt menn på flere områder i samfunnet, og et av stedene vi kan se dette er i tidligere voldtektslovgivning. Selv om loven har endret seg sier dette noe om hvor holdningene kommer fra. Da voldtekt først ble gjort ulovlig i form av nedskrevne lover, var det ikke for å beskytte kvinner mot å bli voldtatt (Brownmiller, 1975/1977, s. 18). Voldtekt av en kvinne ble sett på som en krenkelse på mannens eiendom (s. 18). Dette viser tydelig at kvinner ikke hadde en sterk posisjon i samfunnet, når en krenkelse på deres kropp heller ble sett på som en krenkelse på faren eller mannen hennes. For meg viser dette eksemplet tydelig at kvinnen eksisterte som en slags eiendom til mannen. Selv om dette har endret seg, mener jeg det tegner et bilde av hvordan voldtekt først ble et tema, noe jeg mener er viktig å anerkjenne.

Simone de Beauvoir tar opp problematikken rundt tidlig lovgivning, og hvordan dette påvirker kvinners posisjon i samfunnet (de Beauvoir, 1949/1992, s. 49). Hun snakker om hvordan patriarkatet var godt implementert i samfunnet da man begynte å skrive ned lover (s. 49). Som naturligvis betyr at det var menn som satt på makten, og derfor ble lover og regler laget ut ifra hvordan samfunnet så ut fra deres øyne. Menns posisjon som familiens overhode, han som skal forsørge og opprettholde familiens ære, var altså viktigere enn å beskytte kvinner i en sårbar posisjon. Da er det kanskje ikke så rart at da det ble bestemt at voldtekt skulle være ulovlig, så var det på bakgrunn av hva menn risikerte å tape. Derfor kan vi se de Beauvoirs poeng om patriarkalske holdninger i lovverk. Menns dominerende posisjon var viktigere å opprettholde enn kvinners rett på trygghet. Dette mener jeg viser tydelig at det lenge har vært et problem knyttet til voldtekt. Det har naturligvis skjedd

endringer siden den gangen, men at det var sånn lover mot voldtekt ble til sier mye om kvinners posisjon i samfunnet på den tiden. De patriarkalske holdningene som de Beauvoir snakket om er derfor ganske tydelige i lovgivningen rundt voldtekt.

«Nåtiden bærer jo fortiden i seg, og gjennom all fortid er det mennene som har skapt historien» (de Beauvoir, 1949/1992, s. 18).

Dette sitatet fra *Det annet kjønn* mener jeg beskriver godt hvordan de lovene jeg har snakket om, kan være med på å føre til en voldtektskultur. Samfunnet utvikler seg hele tiden, og likestillingen er sterkere enn noensinne. Men det er mange ting i vårt moderne samfunn som bærer preg av en fortid uten denne likestillingen. Meningen bak sitatet ser vi tydelig i hvordan voldtekt ble, og fortsatt blir definert i ulike lovverk. Helt frem til 1902 hadde Norge kjønnsspesifikke lovbestemmelser om voldtekt, hvor loven definerte voldtekt som at en mann angrep en kvinnes kjønn (Skilbrei & Stefansen, 2018, s. 20). Det sto altså i loven at for at det skulle regnes som voldtekt så måtte det være en mann som voldtar en kvinne. Dette finner man i følge Skilbrei & Stefansen (2018) fortsatt i noen land, hvor loven er kjønnsspesifikk i forhold til gjerningspersonen (s. 21). I for eksempel England finnes det kjønnsspesifikke voldtektslover, hvor gjerningspersonen blir omtalt som en mann, men offeret er kjønnsnøytralt (s. 21). Selv om dette tilsynelatende kan virke mer negativt for menn, så vil jeg påstå at det er med på å fremme denne ideen om at kvinner er passive svake vesener som blir styrt og dominert av det mannlige kjønn. Det er selvfølgelig utrolig skadelig å fremme en tanke om at kun menn voldtar, både på grunn av menns posisjon, men også fordi man fremmer en tanke om at kvinnen er så passiv og lite autonom at hun aldri kunne vært i stand til å dominere noen andre. Det er derfor ikke så underlig at når mange tenker på en voldtektskultur så ser de ubevisst for seg menn som voldtar kvinner, for det har åpenbart vært normen for voldtekt helt siden voldtekt ble et tema. I tillegg så er voldtektsmann et ord jeg ser ganske ofte, og lenge har dette vært så og si det eneste ordet jeg har sett bli brukt for å snakke om en som voldtar. Det er nok allmenn kjent at flertallet av voldtekts personer er menn, og at flertallet av ofrene er kvinner, men det betyr ikke at det er rasjonelt å generalisere kjønnene på denne måten. Man legger alt for stor vekt på sammenhengen mellom et menneskets egenskaper og kjønn.

Sitatet over ser vi tydelige tendenser av innenfor forskning. I dagens mediebilde at det er mye snakk om det fravikende fokuset på kvinnehelse innenfor forskning. Bergstrøm sier i en

artikkel fra forskning.no at innenfor forskningsfeltet er menn mer prioritert enn kvinner (Bergstrøm, 2014). Gjennom historien har man forsket på unge friske menn, for så å presentere empiri som skal si noe om hele befolkningen (Bergstrøm, 2014). Det er viktig å være presis på at man forsker på kvinner og/eller menn, og ikke mennesker generelt slik at forskning gjort på menn ikke brukes som en mal for kvinner (Bergstrøm, 2014). Dette er bare ett eksempel på hvordan man gjennom historien har bygget opp en favorisering av menn, som enda pågår. Når én gruppe mennesker får mye påvirkningskraft og makt i samfunnet, så er det naturlig at de streber etter å forsterke sin egen posisjon (de Beauvoir, 1949/1992, s. 33).

5.2 Fra lov til norm

Selv om kvinnen etter hvert får like rettigheter som mannen i loven, så påpeker de Beauvoir at det er normer og vaner hos menneskene i samfunnet som hindrer at likestilling blir praktisert slik den er definert i lovverket (de Beauvoir, 1949/2011, s. 9-10). Blant annet økonomisk, hvor selv om kvinnen og mannen skal stille likt så har sistnevnte bedre jobber, høyere lønn, og større sjanse til å lykkes (s. 10). I artikkelen til Breger (2014) kan man også lese hennes teori om hvordan lover ikke alltid fungerer i praksis. Hun påpeker noe av det samme som de Beauvoir, at selv om likestilling finnes i lovverket så blir det ikke implementert i stor nok grad i samfunnet (Breger, 2014, s. 42). Vold mot kvinner er ifølge allmenheten ikke greit, men det er kjønnsnormene som fører til en aksept over vold, overseksualisering, og makt og kontroll over kvinner. Det er her denne voldtektskulturen kommer inn. Et samfunn med så farlige holdninger til seksualitet og kvinner ender opp med å se på kvinner som «mindre» enn menn. Kjønnsnormene som eksisterer gir menn en makt over kvinnen, og gjør henne til noe mindre enn han (s. 42). Samfunnet består av normer om hvordan vi skal se på kjønn, og disse normene favoriserer mannens posisjon slik at kvinner i mye større grad blir påvirket på en negativ måte (Breger, 2014, s. 40). Selv om lover sier noe om hva som er greit og ikke i samfunnet, så kan vi ikke belage oss på at vi ikke trenger å jobbe med holdninger. Til og med i et så utviklet land som Norge er det mange holdninger som åpner for en større aspekt av voldtekt, selv om det finnes et lovverk. Dette ser vi tydelig da Ipsos i 2013 gjorde en undersøkelse om nordmenns holdninger til voldtekt.

I denne undersøkelsen spurte forskerne blant annet spørsmål angående hvilke situasjoner som kunne regnes som voldtekt (Nordlie & Michelsen, 2013, s. 4). Den eneste situasjonen som 100% av deltakerne mente var voldtekt, var: «En person overfaller en annen og fremmed person, og tiltvinger seg samleie» (s. 4). Om en person bruker vold og truende adferd mot en de kjenner, så er det 1% som ikke regner dette som voldtekt (s. 4). I situasjoner hvor en person har samleie med en partner, selv om partner motsetter seg dette, var det hele 5% som mente at det ikke var voldtekt (Nordlie & Michelsen, 2013, s. 4). Helt opp mot 12% var usikre på om dette kunne defineres som voldtekt (s. 4). Når man leser sånt er det ikke rart at kvinner er redd for å gå alene. Det er som at kvinner blir sett på som små passive vesener som liker at andre forteller de hva de skal gjøre. Selv har jeg hørt at vi kvinner ikke burde ta imot drikke fra menn på byen om vi ikke ønsker å ligge med dem. I mine ører høres det nesten ut som alle jenter som tar imot den drinken forventes å bruke kroppen sin for å betale han tilbake. Selv om vi har lover i Norge som sier at dette i teorien ikke er greit, er det mange som legger kjønnsroller til grunn for hva menn og kvinner ønsker seg. Det blir sett på som usannsynlig at kvinner (og menn) drar ut for noen som helst annen grunn enn å finne en å dra hjem med. Dette vet vi jo at ikke stemmer, men fremdeles fremstilles det som at de fleste lever etter denne tankegangen allikevel.

5.3 Annengjøring og «bias»

Simone de Beauvoir sitt poeng om kvinnen som det annet kjønn, vil jeg påstå at henger mye sammen med det Breger (2014) presenterer som bias (s. 41). Bias kommer fra engelsk og betyr partiskhet eller skjevhet («bias», 2022). Det handler altså om skjevfordeling hvor det ene ganges positivt på bekostning av det andre, i hvert fall vil jeg tolke det slik. Menn har i løpet av sin levetid blitt samfunnets subjekt, og utviklingen har skjedd ut ifra deres ståsted (de Beauvoir, 1949/1992, s. 15). Denne subjektiviteten som de Beauvoir snakker om blir en form for partiskhet, eller favorisering av det mannlige kjønn. Fordi partiskheten oppstår ved at kjønnsnormene i samfunnet favoriserer det mannlige kjønn, og at det går negativt utover hvordan kvinner og jenter blir oppfattet (Breger, 2014, s. 41). En slik partiskhet i samfunnet fører til en normalisering av både kontrollering av kvinner og vold rettet mot dem (s. 41). Dette skjer fordi kjønnsnormer gjør noe med hvordan vi mennesker velger å se på kjønn. Det gjør åpenbart at vi generaliserer de ulike kjønnene og tilegner de egenskaper vi forventer

at de skal ha. Når vi får slike forestillinger om kjønn, og de blir en så stor del av vår oppfatning av hva kjønn er, skaper det stereotyper og slike biaser (Breger, 2014, s. 41). Det er tydelig at samfunnet har en kjønnsbias hvor menn blir favorisert, vil jeg tørre å påstå. Både i små situasjoner som ved bildene av muskelsystemet på treningssenteret mitt, men også på mange større områder. Det er kvinnen som ikke må ha for mange seksualpartnere, ikke skal kle seg for sexy, ikke gå alene, ikke gi menn forhåpninger osv. Det er aldri mannen. Disse kjønnsbiasene er i mine øyne utrolig tydelige. Det er alltid snakk om hva kvinnen kan gjøre for å ikke bli voldtatt og hvor mange kvinner som blir voldtatt. Man snakker ikke like mye om hvor mange menn som voldtar, eller hvordan vi skal lære mennesker å respektere andres intime grenser. Det er viktigere å fortelle jentene hvordan de selv ikke skal fremprovosere en uønsket situasjon, enn å lære menn å ikke gjøre noe uten samtykke. Når vi egentlig burde anerkjenne at kjønnene er like kapable til å styre sin egen virkelighet, og at alle skal respektere andres intime grenser.

5.4 Annengjøring og objektivisering

«Som annen fremtrer kvinnen som objekt for en mannlig bevissthet»

-Simone de Beauvoir (Mortensen et al., 2008, s. 46)

En viktig del av voldtektskulturen er denne objektiviseringen av kvinner. Objektivisering og annengjøring er ikke synonymer, men har mange likheter. Derfor mener jeg det er hensiktsmessig å se sammenhengen mellom disse to. Som nevnt bruker Fraser (2015) objektivisering til å beskrive at menn bruker kvinner som et verktøy for egen vinning (s. 152). Objektivisering betyr å gjøre til, eller behandle noe som et objekt («objektivere», 2022). Jeg vil derfor tørre å påstå at objektivisering av kvinner, kan ses på som en måte å frata de rollen som subjekt. Det som skjer når kvinner blir annengjort og objektivisert, er at hennes seksualitet og samtykke ikke er noe hun gir av fri vilje, men noe dominante menn skal oppsøke og ta (Fraser, 2015, s. 155). Simone de Beauvoir mener det er forskjell på å erfare kroppslig som mann enn kvinne, fordi kvinnen i det patriarkalske samfunnet blir objektivisert (Mortensen et al., 2008, s. 45). Kroppsligheten til kvinner er kulturelt bestemt, og i det patriarkalske samfunnet er den mer tingliggjort (s. 45). I følge de Beauvoir representerer kvinnens kropp noe mer enn henne selv (Mortensen et al., 2008, s. 45). Når man leser om voldtektskultur ser man tydelig at kvinnekroppen blir objektivisert. Fordi hun

graderes ned til noe mannen skal dominere og kontrollere. Som om hun eksisterer for at han skal bruke henne. Det fokuset man ser på kvinners opptreden er tydelige signaler på at kvinner blir objektivisert. Da refererer jeg spesielt til det faktum at vi fokuserer på hva kvinner går med, hvor mange partnere de har hatt osv.

Dette nevner som sagt Fraser (2015) når hun snakker om «pick up artist» kultur, eller PUA (s. 156). Menn som plasserer seg selv innenfor denne kulturen, mener de er i en posisjon som gir dem rett til å bestemme over kvinners kropp og seksualitet. Da putter de seg selv i rollen som subjektet, og kvinnen blir objektet som de selv kan kontrollere (s. 156). Argumentene for PUA kulturen handler om evolusjonspsykologi, og at kvinners hjerne fungerer slik at de ønsker å bli dominert og oppsøkt av disse mennene (s. 156). De forsøker derfor å rettferdiggjøre tankegangen sin ved å bruke vitenskap og evolusjon, og legger vekt på det biologiske som gjør en til kvinne (s. 15). Simone de Beauvoir var veldig opptatt av å skille mellom det man på engelsk kaller «sex» og «gender» (Mortensen et al., 2008, s. 47). Det er forskjell på det biologiske kjønn, og det sosialt, kulturelle og historisk konstruerte kjønn (s. 47). Hun uttrykker denne forskjellen gjennom sitatet: «One is not born, but rather becomes, a woman» (de Beauvoir, 1949/2011, s. 294). Det handler om at man ikke blir født kvinne, men at man blir en kvinne gjennom å internalisere seg i den rollen (s. 294). Det er samfunnet som skaper kjønn (s. 294). Man lærer seg hva som kjennetegner en kvinne, hvordan man kler seg, oppfører seg, hva man skal like og hvilke egenskaper man burde ha for å lykkes i rollen som kvinne. Det er viktig å huske på hvordan kulturelle normer er med på å forme menneskers oppfatning av hva det vil si å være kvinne. Det å skylde på biologiske egenskaper og generalisere kvinner på den måten er sexistisk og kontrollerende (Fraser, 2015, s. 147). Som nevnt snakker Fraser om to ulike typer sexisme, og dette er av typen velvillig sexisme. Den gjør at kvinner blir generalisert som disse rene, uselvstendige vesenene som menn må passe på (s. 147). I PUA kulturen plasserer mennene alle kvinner i en kategori, og tilegner de egenskaper og ønsker basert på evolusjonspsykologi (Fraser, 2015, s. 156). Menneskeheten på 7 milliarder deles i teorien inn i to biologiske kjønn. Det betyr at 3,5 milliarder i teorien er kvinner. Så 3,5 milliarder blir puttet i en og samme gruppe og er forventet å være like. Noe som høres helt usannsynlig ut. Ikke nok med det så gir vi disse milliardene menneskene en underordnet passiv rolle som påvirker dem negativt. Det er tydelig at dette ikke burde være en realitet, og for meg er det åpenbart at kjønn har fått en altfor dominerende rolle. Man tilegner mennesker egenskaper, verdier, roller, interesser og mye mer kun basert på kjønn. Dette er skadelig både for de mennene som blir generalisert

som dominerende voldtektsmenn, og for alle oss kvinner som blir generalisert som passive, annengjorte voldtekts ofre uten evnen til å styre vår egen skjebne.

6.0 Avslutning

Simone de Beauvoir sin teori om kvinnen som det annet kjønn sier noe om hvordan disse kjønnsnormene har fått plass i samfunnet, og hvordan de har utviklet seg til en annengjøring av kvinnen (de Beauvoir, 1949/1992, s. 16-17). Tanken til de Beauvoir er ikke bare at kvinnen er direkte undertrykt. Jeg tolker den som at kvinnen nesten blir skjøvet litt til siden og ikke er anerkjent som subjekt på samme måte som mannen. I dagens moderne samfunn har kvinner som meg heldigvis vokst opp til at kvinner og menns muligheter i teorien er like, og at voldtekt ikke er greit noen av veiene. Men samfunnet består av normer og kjønnsroller som sier at menn er dominerende, og kvinner ønsker å bli dominert (Keller et al., 2018, s. 23). Det sies at vi lever i en voldtektskultur, som består av kjønnsroller, objektivisering, overseksualisering, skylding på offeret og mye mer (Keller et al., 2018, s. 24). Selv om samfunnet går videre ser vi tydelig i så sterke og likestilte land som Norge at det er fremdeles forskjell blant kjønnene. Når 1 av 10 menn velger å legge deler eller hele skylden på et kvinnelig voldtektsoffer fordi hun har hatt mange seksualpartnere, da har vi et holdningsproblem. Når en mannlig lærer med sikkerhet kan se syvendeklassinger inn i øynene og si at to av jentene kommer til å oppleve en voldtekt, da har vi et holdningsproblem. Han sa aldri noe om statistikken som sier hvor mange av guttene som kommer til å voldta. Eller når et treningssenter kan presentere muskelsystemet til menn som det vanlige muskelsystemet. Og når kvinner generelt sett kjenner på en mye større frykt enn menn når de går alene, ja da har vi et holdningsproblem. Disse kjønnsnormene er med på å skape en voldtektskultur som virker skadelig på kvinner, og derfor er det viktig å anerkjenne og snakke om disse normene.

7.0 Kritikk og litt til ettertanke

Helt til slutt vil jeg komme med et par punkter til ettertanke. Simone de Beauvoir mener som nevnt noen ganger nå, at kvinnen blir undertrykt både mannen, naturen og biologien (Mortensen et al., 2008, s. 47). Hun mener at kvinnen ikke er født kvinne, men at hun blir det. Samtidig sier hun at kvinnen «offer for arten» (s. 47). Dette kan man diskutere som litt selvmotsigende. Hun snakker også om hvordan kvinner har fått ordet kvinne av menn, og derfor er med på annengjøringen (de Beauvoir, 1949/1992, s. 17). Selv om kvinnen er undertrykt, er de Beauvoir fortsatt opptatt av hvordan kvinnen er et fritt, selvstendig vesen, samtidig som at hun er undertrykt og ikke kan (eller vil) komme seg ut fra mannens hule hånd (de Beauvoir, 1949/1992, s. 20). Simone de Beauvoir sin teori er i mine og mange andres øyne, utrolig viktig for feministisk teori. Men som alle teorier jeg har lært om i løpet av studietiden min, er det alltid rom for kritikk og forbedring. Teorien hennes kan derfor bli sett på som litt selvmotsigende på noen punkter. I tillegg er det viktig å anerkjenne samfunnet og kjønnsidentitet som noe som ikke er så binært og svart hvitt. Denne anerkjennelsen kunne gjort oppgavens omfang til noe litt annerledes enn den er nå. Selv om jeg mener oppgaven har en hensikt og fremhever et viktig poeng uansett, er det også viktig å anerkjenne disse tingene.

8.0 Litteraturliste

- Bergstrøm, I. I. (2014, 24. april). *Derfor forsker vi mest på menn*. Forskning. <https://forskning.no/kjonn-og-samfunn-menneskekroppen-psykologi/derfor-forsker-vi-mest-pa-menn/566222>
- Bias. I Det Norske Akademis ordbok. NAOB. Hentet 21. april 2022. Hentet 15. april 2022 fra <https://naob.no/ordbok/bias>
- Breger, M. L. (2014). Transforming cultural norms of sexual violence against women. *Journal of Research in Gender Studies*, 4(2), s. 39-51. <https://www.proquest.com/docview/1645383612/fulltextPDF/B4412B5DABD84CFDPO/1?accountid=136945&parentSessionId=8hGs1gZzrJTDEVQstX90f2aIq61%2BO3MbOnt0TUMAwcM%3D>
- Brownmiller, S. (1977). *Voldtekt: Myter og fakta* (I. Larsen, Oversetter). Gyldendal. (Opprinnelig utgitt i 1975).
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Gyldendal akademisk.
- de Beauvoir, S. (1992). *Det annet kjønn* (A, Kittang. & E, Rønnaug., Oversettere). Pax. (Opprinnelig utgikk 1949).
- de Beauvoir, S. (2011). *The Second Sex* (C. Borde., S. Malovany-Chevallier, & S. Rowbotham, Oversettere). Vintage. (Opprinnelig utgitt i 1949).
- Fraser, C. (2015). From «Ladies first» to «Asking for it»: Benevolent Sexism in the Maintenance of rape Culture. *California Law Review*, 103(1), s. 141-200. <https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/calr103&id=149&collection=journals&index=>
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2019). *Handlingsplan mot voldtekt 2019-2022*. [Handlingsplan] <https://www.regjeringen.no/contentassets/1469f9bedad1476aadb0369ee899ab65/handlingsplan-mot-voldtekt-20192022.pdf>

- Keller, J., Mendes, K., & Ringrose, J. (2018). Speaking 'unspeakable things': documenting digital feminist responses to rape. *Journal of Gender Studies*, 28(1), s. 21-36. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09589236.2016.1211511>
- MacLean, M. (2021, 5 april). Listen up men: Saying #NotAllMen is incredibly insensitive to survivors. *The Daily Targum*. <https://dailytargum.com/article/2021/04/listen-up-men-saying-notallmen-is-incredibly-insensitive-to-survivors-youre>
- Mortensen, E., Egeland, C., Gressgård, R., Holst., C., Jegerstedt, K., Rosland, S. & Sampson, K. (2008). *Kjønnteori*. Gyldendal akademisk.
- Nordlie, T. B., & Michelsen, M. (19. februar 2013). *Undersøkelse om voldtekt*. Ipsos MMI. https://amnesty.no/sites/default/files/110/holdningsundersokelse_amnesty_international_2013.pdf
- Objektivisere. I Det Norske Akademis Ordbok. NAOB. Hentet 20. april 2022 fra <https://naob.no/ordbok/objektivisere>
- Skilbrei, M.-L. & Stefansen, K. (2018). *Seksuell vold: en samfunnsvitenskapelig innføring*. Cappelen Damm akademisk.
- Støren, I. (2013). *Bare søk! Praktisk veiledning i å skrive litteraturstudie*. Cappelen Damm Akademisk.
- Wæhle, E. (2018, 5. januar). Patriarkat. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/patriarkat>